Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
Braşovu, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 256. Braşovŭ, Vinerĭ, 19 Noemvre (1 Decemvre) 1893.

Anarchiştii.

Braşovŭ, 18 Noemvre v.

De unŭ timpŭ încóce „ómenii faptei“, cum se numescŭ anarchiştii, lăţesŭ spaimă şi grózǎ în Europa apusană prin desele lorŭ atentate, unulŭ mai infernalŭ decâtŭ altulŭ. Teatrulŭ faptelorŭ lorŭ a fostŭ cu deosebire Parisulŭ, Marsilia, Barcelona şi Madridulŭ.

Nu trece sĕptĕmână, ca sĕ nu auḑimŭ, că colo a esplodatŭ o bombă, dincolo o petardă şi érăşĭ în altă parte s'a sĕvêrşitŭ unŭ atentatŭ cu dinamită. Uneorĭ cei ce s'au întêmplatŭ a fi în apropierea esplosiunilorŭ au scăpatŭ numai cu spaima, dér mai adeseorĭ atentatele anarchiste au causatŭ marĭ nenorocirĭ, cum a fostŭ şi în teatrulŭ din Barcelona, unde le-au căḑutŭ jertfă atâţĭ ómenĭ nevinovaţĭ.

Suntŭ numai câte-va sĕptĕmânĭ, de când s'a ţinutŭ în Elveţia unŭ congresŭ anarchisticŭ şi în care s'a vorbitŭ multŭ de puterea anarchiştilorŭ, ce va avé sĕ se sêmţă în Europa. Se vede, că anarchiştii au plănuitŭ de p'atunĭ o acţiune mare, prin care sĕ-şĭ manifeste acéstă fatală putere.

Ei s'au ilustratŭ într'adevĕrŭ în modulŭ celŭ mai tristŭ prin atentatele lorŭ din urmă şi s'au arĕtatŭ vreduicĭ de devisa lorŭ „nicĭ Dumneḑeu, nicĭ stăpânŭ!“

Lumea se întrébă în faţa isprăvilorŭ nenorocite anarchiste, ce vorŭ aceştĭ ómenĭ, ce scopŭ urmărescŭ ei?

Programulŭ anarchiştilorŭ este de a nimici orĭ-ce autoritate creată de ómenĭ, ei vorŭ sĕ distrugă şi statŭ şi guvernŭ, şi religiune şi biserică, lege sĕ nu mai esiste nicĭ capitalŭ şi proprietate privată. Numai „legea naturei“ sĕ fiă în vigóre, numai după ea sĕ se dirigeze tóte.

Acestŭ programŭ alŭ distrugerii statului este diametralŭ opusŭ programului socialistŭ, care nu tinde decâtŭ la străformarea statului de aḑĭ militarŭ într'unŭ „statŭ economicŭ“, în care tótă producţiunea şi consumaţiunea sĕ fiă regulată din partea statului, cu alte cuvinte statulŭ sĕ-ţĭ plătéscă munca, elŭ sĕ te créscă şi sĕ te susţină.

Dér ar fi zadarnicŭ de a mai perde timpulŭ cu urmărirea scopurilorŭ finale ale anarchismului. Ceea ce vedemŭ aḑĭ este, că aceştĭ „ómenĭ fără de căpeteniă“ cum se mai numescŭ, suntŭ organisaţĭ în ascunsŭ şi firele conjuraţiunei lorŭ se estindŭ în tóte colţurile Europei.

Nespusă iritaţiune a produsŭ şi cea mai nouă încercare de atentatŭ anarchistŭ asupra vieţii cancelarului germanŭ Caprivi şi precum se constată acum chiar şi asupra vieţei împĕratului Germaniei.

Numai printr'o norocită întêmplare s'au pututŭ delătura aceste atentate puse la cale cu multŭ rafinementŭ. S'au trimesŭ adecă prin postă la adresa cancelarului, şi cum se anunţă acuma şi la adresa împĕratului, nisce cutiuţe, carĭ după declarare aveau sĕ conţină sĕmênţă de ridichĭ, dér în realitate conţineau maşinĭ infernale séu de esplosiune. Cea mai mică încercare de-a desface aceste cutii putea sĕ producă o grósnică esplosiune şi mórtea persónelorŭ ce s'ar fi aflatŭ în acelŭ momentŭ în odaiă.

Maşinele de esplosiune s'au espedatŭ din Francia, dela Orleans; acésta impregiurare va produce şi mai mare amărăciune în Germania, cu tóte că e mai multŭ ca sigurŭ, că aicĭ nu póte fi vorba, decâtŭ de unŭ atentatŭ alŭ anarchismului internaţionalŭ şi că n'au pututŭ fi în jocŭ tendenţe politice.

Se vorbea, că cabinetele europene în urma deselorŭ atentate anarhiste se gândescŭ la o acţiune, spre a lua mĕsurĭ comune în contra anarchismului. Acum după atentatulŭ asupra împĕratului germanŭ şi a lui Caprivi de sigurŭ, că însă-şĭ Germania va lua iniţiativa pentru o asemenea acţiune. De sigurŭ că tóte guvernele vorŭ fi gata de a lua mĕsurile cele mai severe spre a pune capĕtŭ isprăvilorŭ anarchiste. Mai greu va fi însĕ de a afla mijlócele, carĭ sĕ şi ducă la scopŭ, după ce este sciutŭ, că anarchiştii lucră pe ascunsŭ şi că, în stadiulŭ înaintatŭ în care se află aḑĭ sciinţele chemice, ei îşĭ prepară totŭ în ascunsŭ materiile esplosibile. Dér, orĭ câtŭ de greu ar fi, siguranţa societăţii pretinde ca sĕ fiă aflate acele mijlóce.

Solidaritatea naţiunilorŭ nemaghiare.

Până acuma — precum amŭ amintitŭ în articolulŭ nostru de erĭ — dintre foile sêrbescĭ numai „*Zastava*“ a pledatŭ de curêndŭ cu căldură pentru solidaritatea cu Românii şi cu Slovacii. Acum vine şi organulŭ partidei liberale sêrbescĭ. „*Branik*“, şi în numĕrulu sĕu dela 25 Noemvre a. c apeléză la Sêrbĭ, ca sĕ uite desbinările lorŭ şi în cestiunea cea mare de esistenţă sĕ întindă mâna celor-lalte naţiunĭ nemaghiare pentru o comună procedere şi conlucrare.

Fóia sêrbéscă ḑice, că idea solidarităţii naţionalităţilorŭ nu e nouă, că ea s'a ivitŭ încă înainte de 1848, când deputaţii croaţĭ şi unii Slovacĭ se opuseră hotărîrei dietei de-a întroduce limba maghiară în loculŭ limbei latine. Mai multŭ s'a pronunţatŭ ea în anii 1868/9, când deputaţii naţionaliştĭ din dietă au presentatŭ acesteia unŭ contra-proiectŭ la proiectulŭ legii de naţionalitate. Amintesce de „clubulŭ naţionalităţilorŭ“, ce esista p'atuncĭ în dietă şi arată, că de vre-o ḑece anĭ naţionalităţile nu mai au nicĭ unŭ deputatŭ. Cei câţĭ-va deputaţĭ guvernamentalĭ românĭ, slovacĭ şi sêrbĭ suntŭ siliţĭ sĕ facă politică şovinistă maghiară şi nu se ridică nicĭ-odată în apĕrarea naţiunei lorŭ. Astăḑĭ naţiunile nemaghiare suntŭ considerate, ca strĕine în patria lorŭ, şi stăpânirea nu lasă sĕ între nicĭ măcarŭ unŭ deputatŭ naţionalistŭ în dietă.

Românii, Slovacii, Sêrbii, Germani suntŭ aḑĭ avisaţĭ la propriele lorŭ forţe — continuă „Branik“ — şi 'şĭ dau sémă de sórtea, ce li-se pregătesce. Amintesce adresa Cluşienilorŭ cu propunerile lui Bartha Miklos şi conchide, că în faţa nisuinţelorŭ şi uneltirilorŭ duşmane trebuia sĕ se deştepte cerinţa unei comune procederĭ în lupta de apĕrare a esistenţei naţionale. Românii mergŭ în frunte, ér după ei vinŭ Slovacii. Rolulŭ celŭ mai tristŭ în mişcarea naţională l'au avutŭ până acuma Sêrbii. Ei, carĭ odinióră se aflau în fruntea luptătorilorŭ naţionalĭ, aḑĭ nu mai dau aprópe nicĭ unŭ semnŭ de viéţă. In locŭ de a lupta cu toţii pentru marea causă naţională, ei suntŭ desbinaţĭ în partide şi acéstă desbinare îi demoraliséză. Dér suntŭ semne, că desbinările se vorŭ potoli. Sêrbii au lipsă de concordiă, ca sĕ-şĭ pótă apĕra, în unire cu Românii şi cu Slovacii, esistenţa naţională. Apărarea acésta nu este întru nimicŭ îndreptată în contra statului, ţinta ei este numai de a se afla unŭ terenŭ de lucrare comunŭ pentru naţiunile nemaghiare, pentru redobândirea drepturilorŭ lorŭ.

„Branik“, ḑice mai departe, că suntŭ şanse de a se realisa idea solidarităţii şi de-a se întruni unŭ congresŭ compusŭ din delegaţii Românilorŭ, Slovacilorŭ şi ai Sêrbilorŭ, carĭ sĕ stabiléscă programulŭ comunŭ, şi încheiă aşa: „Bărbaţii de statŭ maghiarĭ, décă voiescŭ sĕ respecteze dreptulŭ de liberă întrunire, n'arŭ trebui sĕ se opună amintitului congresŭ alŭ naţionalităţilorŭ, şi acésta tocmai în propriulŭ interesŭ alŭ Ungariei. Cestiunea naţionalităţilorŭ n'a ajunsŭ încă la acelŭ punctŭ, ca sĕ nu pótă fi resolvată între marginele constituţiei şi ale unităţii statului; ea n'are încă caracterulŭ unei cestiunĭ de dreptŭ publicŭ, séu internaţionale, ci se mărginesce la cestiunea administraţiunei de statŭ, în care e cuprinsă şi arondarea comitatelorŭ. Bărbaţii de statŭ ai Ungariei ar trebui sĕ aibă atâta obiectivitate, de a lua în considerare postulatele şi dorinţele de feliulŭ acesta. Rassa maghiară stă înaintea unui *memento*. Serbarea mileniului Ungariei s'ar puté face cu demnitate numai atuncĭ, când naţiunile nemaghiare arŭ fi mulţumite în înţe-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Documentulŭ de unire

alŭ boierilorŭ şi nobililorŭ românĭ din Ţéra Făgăraşului cu biserica Romei dela a. 1711.

II

(Fine.)

Acum ne va întreba cine-va, pentruce agenţii şi misionarii cei abilĭ ai catolicismului cutrierau pe la anulŭ 1711 ţéra Făgăraşului, ca sĕ unéscă pe boierii şi pe nobilii românĭ de acolo cu biserica Romei, după ce în sinodulŭ, celŭ mare, de unire, care se ţinuse la 1698 a fostŭ representată şi ţéra Făgăraşului, ér manifestulŭ de unire datŭ din partea sinodului acestuia a fostŭ subsemnatŭ şi de doi protopopĭ din ţéra Făgăraşului, de protopopulŭ Radu şi de protopopulŭ Stănilă[67])

Étă acum, care era causa unirei a doua a ţĕrei Făgăraşului.

Unirea cu biserica Romei, care se făcuse la a. 1698, după cum se vede în modŭ destulŭ de clarŭ din manifestulŭ acestui sinodŭ[68])—nu primise de locŭ cele 4 puncte dogmatice, puncte, carĭ în sine conţinŭ germinele catolisării perfecte. Prin unirea dela 1698 Românii din Transilvania nu se lăpădase de legea lorŭ strămoşéscă, şi nicĭ nu primise vre-unŭ punctŭ óre-care, fiă acela câtŭ de neînsemnatŭ, din dogmele de credinţă ale catolicilorŭ. Românii făcuse o unire cu totulŭ nedogmatică, de interese politice.

In anulŭ 1701 însĕ, mitropolitulŭ Atanasie fŭ chematŭ la Viena, şi aicĭ, sub diferite presiunĭ şi miserii, ce 'i se făceau din partea iesuiţilorŭ şi a archiepiscopului Colonits — în câtŭ era aprópe sĕ-şĭ pierḑă scaunulŭ vlădiciei — dênsulŭ fŭ silitŭ sĕ scrie şi sĕ subscrie cu mâna sa propriă şi sĕ depună jurămêntulŭ, că îndată, ce se va întórce la reşedinţa sa episcopală din Alba-Iulia, va sili pe fiă-care, şi pe toţĭ preoţii şi protopopii supuşĭ dênsului, sĕ facă mărturisirea publică a credinţei după formula stabilită de conciliulŭ Tridentinŭ“[69]) séu cu alte cuvinte, sĕ accepteze credinţa catolică şi în specialŭ cele 4 puncte dogmatice, carĭ până aci încă nu se acceptase.

In contra acestei unirĭ înşelătóre şi apostatice, în contra celorŭ 4 puncte dogmatice, carĭ mai curêndŭ séu mai târḑiu aveau sĕ ducă pe Românĭ la catolisare completă, începură acum a se ridica nemulţămirĭ şi proteste din diferite părţĭ ale Transilvaniei.

Anume în 7 Iunie 1701 se înfăţişară înaintea lui Ionŭ Sárosi, a protonotariului guvernului din Transilvania, protopopulŭ Stanŭ dela Făgăraşŭ, de asemenea representanţii Românilorŭ dela Braşovŭ şi din ţéra Bârsei, şi cerură sĕ li-se iée în scrisŭ, în formă oficială, următorulŭ protestŭ:

„Că dênşii nicĭ într'unŭ modŭ nu potŭ sĕ priméscă punctele propuse de Atanasie, episcopulŭ lorŭ actualŭ; că dênşii nu se vorŭ mărturisi nicĭ-odată a fi uniţĭ cu catolicii din Transilvania, după cum s'a unitŭ episcopulŭ lorŭ; că protestéză în contra acelorŭ puncte, în contra tendinţelorŭ acelorŭ puncte, şi protestéză în contra unirei bisericilorŭ românescĭ de legea grecéscă cu catolicii; că dênşii nu numai că voescŭ sĕ rĕmână neclintiţĭ în legea lorŭ veche strămoşéscă, pe care o ţinŭ bisericile orientale, dér vorŭ persevera cu statornicià şi în viitorŭ în legea acésta, urmândŭ în acéstă privinţă esemplulŭ strămoşilorŭ şi predecesorilorŭ sĕi.[70])

---

[67]) Vedĭ broşura mea: Independenţa bisericéscă a Mitropoliei române de Alba-Iulia. Braşovŭ 1893 pag. 21.

[68]) Vedĭ manifestulŭ în broşura citată mai susŭ.

[69]) Acestŭ actŭ originalŭ în limba română, aflatŭ de noi în anulŭ 1879, se află copiatŭ în colecţiunea nóstră din Biblioteca Academiei române. Nr. 372 vol. XII. — In limba latină la Nilles, Symbolae I 281—286.

[70]) Per formam solennis protestationis nobis significarunt eo modo: Qualiter.... punctis ab episcopo eorundem moderno, Athanasio nuncupato, oblatis, adhaerere nullo modo possent: neque cum catholicis Transilvanicis ad exemplum eiusdem episcopi unitos nunquam profiteri; sed iisdem punctis eorundemque clausulis ac walachicarum graecanicae professionis ecclesiarum cum catholicis unioni contradicentes; antique professioni graecanicae ab ecclesiis orientalibus observari solitae non tantum firmiter adhaerebunt sed in eadem constanter majores ipsorum et praedecessores, ini-